

Lapland

Stockholm

De cowboy van d

A photograph of a winter scene in Lapland. Three riders on horses and a reindeer are walking through a snowy landscape. The riders are wearing winter gear, and the horses are dark-colored. The reindeer is light-colored. The background shows snow-covered mountains and evergreen trees under a clear blue sky.

e Zweedse prairie

Twintig jaar geleden had verslaggever Groenewold een traumatische ervaring met een onwillig paard. In de ijzige kou van **HET ZWEEDSE LAPLAND** sluit hij nu vrede met deze dieren. Ook bezoekt hij de Sami, die menen dat hij in een vorig leven een Sami-opperhoofd was.

TEKST PIETER GROENEWOLD FOTO'S RICK NEDERSTIJT

Achterop een sneeuwscooter (103 paardenkracht) zit het waarschijnlijk toch comfortabeler dan op een IJslandse knol.

We zijn op weg naar Lapland om te gaan paardrijden in de ongerepte Zweedse sneeuw. Ik heb het niet op paarden.

Mijn eerste kennismaking met zo'n dier was tijdens een reportage in Ecuador. Na glibberend en glijdend een snelstromende rivier te zijn overgestoken, had het paard mij veilig aan de overkant moeten afzetten. In plaats daarvan sloeg het op hol zodra we vaste voet aan wal hadden gezet. Ondanks mijn smeekbeden en dreigementen zette het beest er flink de sokken in. Ik harkte mijn been over zijn kop en ben er ten einde raad zijwaarts af gedoken. Wonder boven wonder zonder iets te breken. Ik was er nog niet af of het kreng stopte om een paar meter verderop linnikend van vreugde naar mij te gaan staan kijken. Mijn vertrouwen in paarden is sindsdien nihil. Nu volgt twintig jaar later in het Zweedse Ammarnäs de herkansing om dat geschonden vertrouwen te herstellen.

Van lynx tot veelvraat

De vlucht van Amsterdam naar Stockholm duurt twee uur. Daarna nog een uur vliegen naar Umeå, in 2014 de culturele hoofdstad van Europa. Was

het in Amsterdam nog plus 20 graden, in Umeå is het min 25. Dat is even wennen. Op weg naar Umeå vliegt het toestel van Norwegian laag over de Botnische Golf. Rechts zien we de donkergrijze kustlijn van Finland. Links de toppen van tienduizenden naaldbomen en kale berken. Nergens een huis te bekennen. De ondergaande zon werpt lange schaduwen over het met sneeuw bedekte ijzige Zweedse land. Onze trip start in Umeå. We zullen meer dan een dag nodig hebben om Ammarnäs te bereiken, waar de paarden op ons wachten. Onderweg bezoeken we een dierentuin en gaan we rijden met

sledehonden. We rijden Umeå uit en volgen de Blå Vägen, de Blauwe Weg, die het Noorse plaatsje Nesna verbindt met het Finse Helsinki. Een soort Route 66 rond de poolcirkel. Onze eerste stop is Lycksele Djurpark (zie kader), de meest noordelijk gelegen dierentuin in Zweden. We maken er kennis met de Big Five die in Zweden in het wild voorkomen: eland, wolf, bruine beer, lynx en veelvraat.

Het landschap is eentonig. Veel sneeuw, eindeloze wouden vol berken en naaldbomen, blauwe lichten en bevroren meren. Hier en daar een traag rondcirkelende roofvogel. Zo nu en dan een

Greenland Dogs zijn beter in de hand te houden.

Verslaggever Groenewold is in vervoering. "De zon schijnt en de sneeuw schittert."

huis, vrijwel altijd rood. De legende wil dat die typisch rode kleur is ontstaan door de verf te mengen met walvissenbloed. Waarschijnlijk is echter dat een restproduct uit de kopermijnen door de verf is gemengd om een betere isolatie te bewerkstelligen. Uit de autoradio klinkt Dylans *When You're Traveling Through the North Countryside*. Hoe toepasselijk.

Passie voor sledehonden

Na het bezoek aan de dierentuin lunchen we in het restaurant van Campingplaats Ansia. Het eten is voortreffelijk: rosé gebraden korhoender in chocoladesaus met steranijs en als hoofdgerecht een met kalfslever gevulde hertenbiefstuk met cantharellen en vossenbessen. Verder richting Sorsele. Aan een klein meertje, Sandsjön, wonen Caroline (38) en Daniël (35) uit Bern. Deze Zwitsers zijn eind 2011 naar Zweden verhuisd om van hun passie voor sledehonden hun werk te maken. In Zwitserland hielden ze al tien jaar husky's, maar ze hadden er te weinig ruimte. Hun droom was een eigen bedrijf met vakantiehuisjes en een restaurant. Inmiddels hebben ze zestien huisjes, sneeuwscooters en een heleboel blaffende honden.

Caroline: "We voelen ons thuis in Zweden. Ik kook hier in het restaurant een mix van Zweeds, Zwitsers en Aziatisch eten. Fusion. Ik heb een Aziatische achtergrond. Onze gasten willen graag iets actiefs doen en daarvoor hebben we de sneeuwscooters en de honden. We hebben 22 honden, Alaskan Malamutes, vernoemd naar een eskimostam in Alaska, de Mahlemuts. Die honden worden al generaties lang gebruikt voor het trekken van sleden met zware vrachten. Aanhankelijk, vriendelijk, lief voor kinderen en intelligent. Maar ook eigenzinnig. Ze zijn moeilijk af te richten. Als ze er geen zin meer in hebben, stoppen ze. Dan krijg je er geen beweging meer in. Dat kan uren duren. Daarom hebben we ook een aantal Greenland Dogs. Sterke honden en veel gezeglijker." Inmiddels heeft Daniël vier Greenland Dogs ingespannen voor mijn slee. Mazel. Ik heb geen zin om het hele stuk terug te wandelen indien de Malamutes er de brui aan geven. Twee van de Greenland Dogs hebben in 2006 een kampioenschap gewonnen in Duitsland. Goed gezelschap dus. De honden gaan er als een speer vandoor zodra ik de rem losgooi. Ze hebben er zin in. Dat schept een band, ik namelijk ook. De zon schijnt en de sneeuw schittert. Er staat geen wind en de gevoelstemperatuur is acceptabel. Terwijl de honden zich uitsloven, adem ik achter op de slee met volle teugen de gezonde koude winterlucht in. Heuvel op, heuvel af. De honden lijken onvermoeibaar. Zo nu en dan ▶

Helena, paardendame

Lycksele Djurpark: Geen beren en wolven voederen!

Het waait in de Zweedse wouden van de wilde dieren, maar die zijn zo schuw dat je ze slechts zelden ziet. Een eland wil nog weleens in een weilandje langs de weg staan, maar de andere vier diersoorten die met de eland de befaamde *Big Five* vormen, zie je zelden of nooit.

Wie die dieren toch wil zien, kan een bezoek brengen aan het Lycksele Djurpark, de meest noordelijk gelegen dierentuin in Zweden. Geen hokken maar grote omheinde stukken land waar de dieren een illusie van vrijheid genieten. Mooi en ruim opgezet. We zien er de gevreesde wolf die in de jaren zeventig van de vorige eeuw vrijwel was uitgeroeid. De populatie heeft zich gelukkig hersteld en in de bossen van West-Zweden leven er nu zo'n 230 die in tegenstelling tot de vele volksverhalen nooit mensen aanvallen. Veel gevaarlijker is de bruine beer, het meest voorkomende roofdier in Zweden met een populatie van zo'n 3200 exemplaren. De bruine beer leeft in heel noordelijk Zweden tot in de buurt van Stockholm. Een confrontatie met een bruine beer kan beter worden vermeden, maar gelukkig gaan beren mensen liever uit de weg.

De lynx, met de karakteristieke pluimpjes op de oren, is na de beer het meest voorkomende roofdier in Zweden. Het dier leeft diep in de bossen en laat zich zelden zien. De *Big Five* wordt compleet gemiaakt door de veelvraat, een marterachtig beest dat een kei is in het opsporen en opruimen van dode dieren. Deze aaseter is ook uitermate schuw. Lycksele Djurpark bezit verder nog een paar muskusossen waarvan er in Zweden

nog maar zeven in het wild leven. Uitermate agressieve dieren die geen enkele dankbaarheid tonen wanneer je ze voert: ze zullen je te allen tijde proberen te doden. Muskusossen zijn 40.000 jaar oud en hebben nog opgetrokken met de mammoeten. Als gevolg van infaet zijn ze nu met uitserven bedreigd.

moet de rem erop maar daarna gun ik ze weer de vrije teugel. Het rondje om het meer duurt ruim een uur. Na de prachtige rit met de honden kunnen we de verleiding niet weerstaan om ook nog een paar rondjes over het meer te scheuren op een van de Artic Cat-sneeuwscooters. Deze snelheidsmonsters beschikken over 103 paardenkrachten en halen een top van 160 kilometer per uur. Dat is andere koek. We vervolgen onze weg naar Sorsele waar we inchecken in het Sorsele Rivet

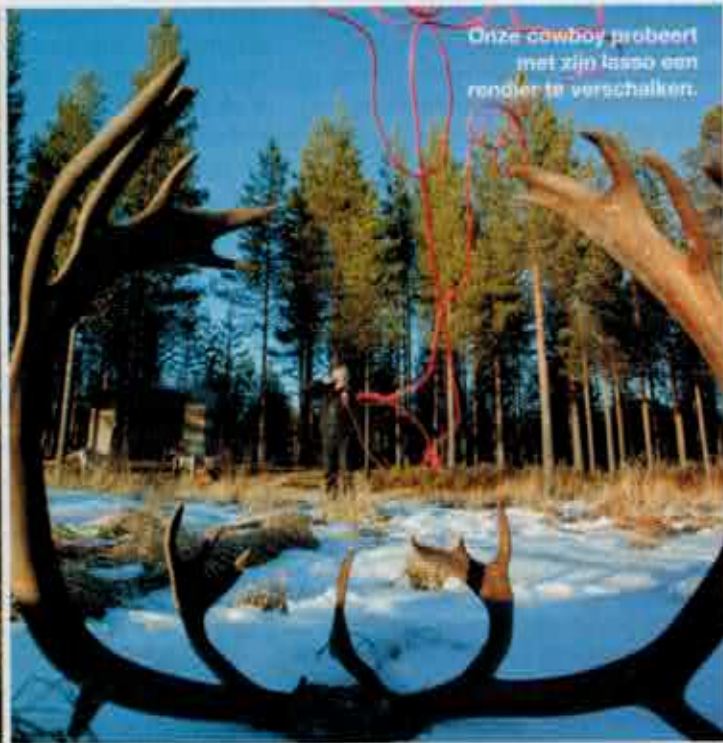
de verte dagen de bergen op. Rond Ammarnäs kan worden geskied. Het dorp ligt op de grens met Noorwegen, vlak onder de poolcirkel in het gigantisch grote natuurgebied Vindelfjällens. De weg en de wereld stoppen in Ammarnäs. We melden ons op de manege van Helena Wikström Ifrig en haar man Gunnar. Helena is een vlotte vijftiger die onze paarden alvast van zadels heeft voorzien. Bij het zien van de paarden maakt mijn hart een sprong van vreug-

worden. Ze zijn sterk en hebben een gemoedelijk temperament. Ik bestel mijn paarden in IJsland via internet. Dan worden ze hier naartoe verscheept. We kopen hier alles via internet, want een groot deel van het jaar zijn we ingesneeuwd. Ook mijn kleding koop ik zo."

Het paard dat buiten op mij staat te wachten, is ongeveer 1,40 meter hoog. Klein, maar niet zo klein dat mijn voeten door de sneeuw slepen. Dat had er te lullig uitgezien op de foto. Ze heet

WinterPanorama stuurt alleen echte heren op pad.

Onze cowboy probeert met zijn lasso een rondje te verschalken.

Hotell. Eenvoudig maar goed. Lekker eten, rendier met bessen en koud bier. Daarna warmen we de botten op in de sauna en rollen buiten door de sneeuw.

Head em up, Rawhide!

Voor dag en dauw vertrekken we de volgende ochtend naar Ammarnäs. In

de. Ze zijn relatief klein. Groter dan pony's maar kleiner dan het paard dat mij in Ecuador in het ootje nam. Het zijn IJslandse paarden, die meer dan duizend jaar raszuiver worden gefokt. Het IJslandse paard is een regelrechte afstammeling van het Europese oerpaard: *Equus Stenonsis*. Dat u het maar weet. Helena: "Er komen steeds meer toeristen naar Ammarnäs. Die vinden het prachtig om te paard door de bossen te rijden. Ik heb er nu elf. Het jongste paard is 6 jaar oud en het oudste 28 jaar. Er is er weleens eentje 56 jaar oud

Flugar, wat vlieger betekent, en is 26 jaar oud. Ik aai professioneel over haar neus alsof ik nooit anders doe. Ik wil de indruk wekken dat ik de baas ben, anders neemt ook dit paard straks een loopje met mij. Een totaal gebrek aan gezag zou de oorzaak zijn geweest dat het paard in Ecuador lak had aan mijn 'Hu', 'Ho' en 'Stoppen verdomme'. Een paard voelt instinctief aan of je hem aankan.

Bij het opstappen krijg ik een kontje van Helena en het scheelt weinig of ik duik er aan de andere kant weer af. Hopelijk

Nogmaals onze cowboy in actie. *Move em on, head em up, Rawhide!*

heeft het paard dat niet door. Flugar is gelukkig al jaren uitgevlogen en hobbelt geduldig in het rijtje mee. Zo anders dan het paard van fotograaf Rick, dat geregeld zonder enige aanleiding op hol slaat. Flugar wil er dan wel achteraan, maar houdt in zodra ik aan de teugels trek. Een paard naar mijn hart. Als de fotograaf voorstelt om de terugweg te ruilen van paard, sla ik dat aanbod resoluut af. Ook trap ik niet in zijn smoes dat de rossige kleur van zijn paard het op de foto beter zou doen. *Never change a winning team.* Zodra de fotograaf zijn camera op mij richt, neem ik snel de houding van Clint Eastwood aan. Teugels in één hand op borsthoogte. *Move em on, head em up, Rawhide!* Jammer dat onze begeleidster, Pauline van VisitSweden, meent te moeten zeggen dat we erop zitten als zoutzakken. Zo onaardig. Hoe dan ook, ik overwin mijn trauma op Flugar en geniet van de drie uur durende tocht door de besneeuwde bossen.

Berenjager met een speer

Mijn dag kan helemaal niet meer stuk wanneer we na het paardrijden een bezoek brengen aan de Sami, ook bekend

Een koud kunstje in de sneeuw.

als Lappen. Een nomadisch volk dat leeft van rendieren. In een lage houten hut drinken we koffie en rendiersoep die slechts 4 procent vet bevat. Gezond vet, ook dat nog. In de koffie gaat een stukje kaas in plaats van room. We luisteren naar verhalen over spoken die over het vuur in de hut waken en over spoken die in de ingang waken om slechte mensen buiten de deur te houden.

De aanwezige Sami zijn het er al snel over eens dat ik het uiterlijk van een Sami heb. Sommige trekjes in ieder geval. Na enig rumoer besluiten zij dat

ik in een vorig leven ook een Sami ben geweest. En niet zomaar een Sami, nee, een chieft. Een opperhoofd. Dat zijn berichten. Gewapend met slechts een speer zou ik de grootste beren te lijf zijn gegaan. Ik geloof niet in vorige levens, maar dit klinkt aannemelijk.

Niemand kijkt er dan ook van op wanneer ik op de terugweg naar Umeå tijdens een kort bezoek aan een Samiherder die een kudde rendieren hoedt keer op keer de lasso feilloos over het rendiergewei weet te gooien. Dat is wel het minste dat je mag verwachten van een voormalig opperhoofd. ■